

Nr 51

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1957/58 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Statens allmänna fastighetsfond

1:o) **Förrådsbyggnad m. m. för Sveriges geologiska undersökning.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten (bilaga 31, punkt 1, s. 1 och 2 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 3 januari 1957) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 270 000 kronor.

Till uppförande av en verkstads- och kontorsbyggnad i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning anvisades för budgetåret 1953/54 250 000 kronor. Under budgetåren 1954/55 och 1955/56 har till nybyggnad vid Frescati för geologiska undersökningen m. m. anvisats sammanlagt 2 010 000 kronor, varav 1 525 000 kronor avsetts för en nybyggnad för undersökningens laboratorier, vilken f. n. är under uppförande.

Den verkstads- och kontorsbyggnad, som uppförts i Malåträsk, synes icke ge tillräckligt utrymme för undersökningens behov. Departementschefen tillstyrker därför att medel anvisas till en garage- och förrådsbyggnad i Malåträsk i enlighet med av byggnadsstyrelsen framlagt förslag. Härför beräknas en kostnad av 190 000 kronor. Även förslag av byggnadsstyrelsen om uppförande av byggnad för ett borrhärnearkiv i Malåträsk, vilket förutsätter en medelsanvisning av 80 000 kronor, biträder departementschefen. För nämnda ändamål bör alltså (190 000 + 80 000 =) 270 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Förrådsbyggnad m. m. för Sveriges geologiska undersökning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 270 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

2:o) Statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 3—6) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (I: 297) och den andra inom andra kammaren av herr *Staxäng m. fl.* (II: 241), hemställts, att riksdagen måtte besluta att till statens lånefond för den mindre skeppsfarten för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 241.

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, Rskr. nr 210). Lån från fonden må utlämnas för ombyggnad eller modernisering av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 ton. För låneverksamheten gäller kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 184, ändr. 1951: 209, 1953: 261 och 1955: 447) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur fonden. Lånerörelsen handhas av nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Nämnden utgöres av ledamöterna och suppleanterna i styrelsen för Svenska skeppshypotekskassan jämte ytterligare en ledamot och suppleant, vilka skall vara särskilt förtrogna med den mindre skeppsfartens förhållanden. Fonden har f. n. ett kapital av ca 15,8 miljoner kronor.

Utredningen angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnaget har i ett år 1954 avgivet betänkande (SOU 1955: 2) föreslagit, att fonden skulle förstärkas med 25 000 000 kronor samt att villkoren för lån ur fonden skulle uppmjukas. I betänkandet framhölls, att det — i första hand med hänsyn till landets försvarsberedskap men även ur andra synpunkter — var nödvändigt, att åtgärder vidtogs, som förbättrade de ekonomiska betingelserna för det mindre och medelstora tonnaget. Vad beträffar det mindre tonnaget — d. v. s. fartyg upp till 500 bruttoton — understeg detta enligt gjorda beräkningar med ca 90 000 bruttoton det ur beredskapssynpunkt erforderliga behovet. Tyngdpunkten i det statliga stödet borde läggas på ekonomisk hjälp vid nybyggnad av fartyg. Särskilt det minsta tonnaget — fartyg om högst 400 dödviktston eller ca 250 bruttoton — ansågs böra erhålla ökat stöd. Med hänsyn härtill föreslogs, att av fondens kapitalmedel en tredjedel skulle reserveras till utlåning för nybyggnad av dylikt tonnage. Beträffande den föreslagna uppmjukningen av lånevillkoren kan erinras följande. Enligt gällande bestämmelser kan lån erhållas för nybyggnad med högst 70 procent av det för fartyget kontrakterade priset. Amorteringstiden utgör högst 15 år, och amorteringsfrihet kan beviljas för högst två år räknat från lyftningsdagen. Utredningen föreslog, att be-

stämmelserna såvitt angick lån för nybyggnad skulle ändras så, att lån kunde lämnas till högst 80 procent av fartygets kontrakterade pris och amorteringstiden utsträckas till högst 20 år med amorteringsfrihet under högst tre år.

Vad utredningen föreslagit i fråga om lånefonden för den mindre skeppsfarten tillstyrktes i flertalet däröver avgivna remissyttranden.

Utredningens förslag berördes i föregående års statsverksproposition vid anmälan av frågan om anslag till lånefonden för den mindre skeppsfarten (prop. 1/1956, bil. 31, p. 3). I det då rådande läget kunde emellertid en förstärkning av fonden med större belopp än 3 miljoner kronor icke tillstyrkas. Vid en förstärkning av fonden med allenast nämnda belopp ansågs det icke påkallat att lindra lånevillkoren.

Nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten hemställer, att fondens kapital ökas med minst 25 000 000 kronor.

Sjöfartsstyrelsen har yttrat sig över Sveriges redareförenings skrivelse den 17 april 1956 och lånenämndens framställning samt därvid anfört bl. a. följande.

»Sedan 1953 har det mindre tonnaget undergått en viss ökning. Förnyelsen har emellertid nästan helt varit koncentrerad till storleksklassen 450—499 bruttoton och huvudsakligen avsett s. k. paragrafbåtar, vilka ur kapacitetssynpunkt snarast är att hänföra till det medelstora tonnaget. I fråga om fartyg med en bruttodräktighet understigande 450 ton har däremot praktiskt taget ingen förnyelse ägt rum. Som en följd härav är fartygens medelålder inom denna grupp förhållandevis hög. Särskilt gäller detta för fartyg under 300 ton. Drygt 80 procent av dessa fartyg har en ålder av 30 år eller däröver, och närmare 40 procent är över 50 år gamla.

En förstärkning av lånefonden för den mindre skeppsfarten med det av nämnden yrkade beloppet är enligt sjöfartsstyrelsen under sådana förhållanden väl motiverad. Styrelsen har icke något att erinra mot att en lindring kommer till stånd i fondens lånevillkor på sätt som föreslagits i den år 1954 framlagda utredningen. Med hänsyn till vikten av att lånemöjligheter finnes för det minsta tonnaget, torde — likaså i enlighet med utredningens förslag — en viss del av fondens kapital i första hand böra reserveras för detta. Styrelsen finner skäligt att på småskeppsfarten lägga samma sociala aspekter som på småföretagsamheten i övrigt. Nämnda skeppsfart har vidare stor betydelse för nyrekryteringen till sjöfarten i stort. En prioritering är enligt styrelsen med hänsyn härtill starkt motiverad. Därvid bör lånenämnden få en sammansättning, som bättre svarar mot den härigenom i viss mån ändrade inriktningen av fondens verksamhet. Då vid rådande varvspriser småföretagarna inom rederinäringen har begränsade möjligheter till nybeställningar, bör en ändring i bestämmelserna övervägas, som gör det möjligt att lämna lån även för anskaffning av lämpligt andrahandstonnage.»

Av vad som anförts i ärendet synes, enligt departementschefen, framgå, att förhållandena i fråga om fartygsbeståndet inom den minsta tonnagegruppen — fartygen upp till 400 dödviktton — ter sig särskilt ogynnsamma. Förny-

elsen inom denna grupp går långsamt, och som följd därav är fartygens medelålder förhållandevis hög, vilket självfallet kan medföra en mindre god lönsamhet i nu rådande konkurrens med moderna större fartyg. Med hänsyn till beredskapssynpunkterna och med beaktande även av de andra skäl, som anförts av sjöfartsstyrelsen, torde anledning finnas att överväga i vad mån det minsta tonnageets läge kan förbättras genom en jämkning av grunderna för långivningen ur fonden för den mindre skeppsfarten. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva hithörande frågor och att i samband därmed jämväl taga ställning till sjöfartsstyrelsens förslag om viss ändring i lånenämndens sammansättning.

Vad angår fondens kapital finner departementschefen det inte möjligt att för nästa budgetår tillstyrka en förstärkning med större belopp än 3 miljoner kronor. Departementschefen föreslår, att ett anslag å detta belopp anvisas för att tillföras fonden.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen understrukt betydelsen ur såväl sjöfarts- som beredskapssynpunkt av det mindre och medelstora tonnageet. En nybyggnad av detsamma, som motsvarar den pågående minskningen, torde icke vara att förutse, om icke särskilda stödåtgärder vidtagas. Vad särskilt beträffar det minsta tonnageet är det enligt utskottets mening angeläget, att sådana åtgärder snarast vidtagas. Utskottet vill erinra om att utredningen angående aktuella spörsmål beträffande det mindre och medelstora tonnageet har i syfte att åstadkomma förbättringar av de ekonomiska betingelserna för detta tonnage framlagt förslag till långtgående ändringar av lånevillkoren. Det torde, såsom departementschefen förutsatt, få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut i anledning av utredningens ifrågavarande förslag. Utskottet vill emellertid särskilt understryka angelägenheten av att uppmjukningen av fondens lånevillkor blir sådan, att det minsta tonnageet härigenom erhåller verksamt stöd och att erforderliga ändringar härvidlag utan tidsutdräkt komma till stånd. Sedan lånevillkoren ändrats i nu angiven riktning torde större förutsättningar föreligga att bedöma lånefondens kapitalbehov.

Utskottet delar den av sjöfartsstyrelsen uttalade uppfattningen, att på småskeppsfarten skäligen böra läggas samma sociala aspekter som på småföretagsamheten i övrigt. Som ett led i stödåtgärderna åt denna verksamhetsgren bör därför, såsom även departementschefen framhållit, lånenämnden få en sammansättning, som bättre än vad nu är fallet svarar mot den i viss mån ändrade inriktningen av fondens verksamhet.

Vad beträffar kapitalbehovet vill utskottet erinra om att enligt av Kungl. Maj:t år 1955 utfärdade föreskrifter skall för prövningen av ansökningar om lån bl. a. gälla, att företräde skall lämnas ansökningar av den, vars behov av medel för avsett ändamål måste antagas icke kunna tillgodoses annorledes än genom lånet.

Med hänsyn till vad utskottet sålunda anfört och till den starka begränsning av den statliga investeringsverksamheten, som det ekonomiska läget

framtvingat, är utskottet icke berett tillstyrka större anslagstilldelning än för innevarande budgetår. Härav följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 297 och II: 241, till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

3:o) *Sjöfartsverkets båtlånefond*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 6 och 7), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sjöfartsverkets båtlånefond* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

4:o) *Lån till Aktiebolaget Oljetransit*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 7 och 8), avseende anvisning av medel för uppförande av en oljelagringsanläggning vid Trondheimsfjorden, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till Aktiebolaget Oljetransit* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

5:o) *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 8—10) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 290 000 kronor.

I överensstämmelse med vad som anfördes i 1954 års statsverksproposition vid anmälan av frågan om medelsanvisning till legodriften (bil. 31, p. 6) bör under förevarande anslag äskas medel för sådana investeringar, som erfordras för att legodriften skall kunna fortgå i oförändrad omfattning, så länge nu kända malmtillgångar det medger. Departementschefen tillstyrker även, att medel anvisas till bostäder åt de anställda. I enlighet med vad nu anförts bör för nästa budgetår anvisas tillhopa 1 150 000 kronor.

I likhet med kommerskollegium finner departementschefen det angeläget, att betingelserna för den framtida gruvdriften klarlägges i god tid innan de för närvarande bearbetade malmerna utbrutits. Sålunda bör arbetet med att

bestämma de nya fyndigheternas omfattning och brytvärdighet fullföljas, samtidigt som prospekteringsverksamheten inom fältet i övrigt intensifieras. Härvid utgår departementschefen från att större kostnader icke nedläggs än som kan anses motiverat med hänsyn till utsikterna till lönsam brytning. Med det sålunda angivna förbehållet tillstyrker departementschefen, att 1 850 000 kronor anvisas för de ifrågavarande undersökningarna.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med ett belopp av (1 150 000 + 1 850 000 =) 3 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

6:o) **Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 10 och 11), avseende medel för planenlig fortsättning av arbetena på anläggningens militära del, får utskottet, under erinran om att för anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning m. m. hittills anvisats investeringsanslag å sammanlagt 31 715 000 kronor, därav för innevarande budgetår 2 115 000 kronor, hemställa,

att riksdagen må till *Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

7:o) **Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 11 och 12) får utskottet, under erinran om att för ifrågavarande ändamål såsom investeringsanslag hittills anvisats sammanlagt 8,5 miljoner kronor, därav för innevarande budgetår 1 miljon kronor, hemställa,

att riksdagen må till *Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 900 000 kronor.

Uppskjutna frågor

8:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedan nämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 2: Säkerhetsanstalter för sjöfarten samt
punkten 5: Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.,
vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 22 mars 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Sundelin, Birger Andersson, Thun, Bergman, Pålsson, Holmqvist, Sunne, Elfving, Mårtensson och fru Svenson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Ståhl, Staxäng, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Andreasson, fröken Vinge, herrar Heckscher och Svensson i Kungälv.

Reservationer

vid *punkten 2* (statens lånefond för den mindre skeppsfarten)

1) av herrar *Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Sundelin, Sunne, Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Andreasson* och *Svensson* i Kungälv, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 297 och II: 241 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 4 börjar med »Med hänsyn» och på s. 5 slutar med »gjorda yrkandet», bort ha följande lydelse:

»Då genom uppmjukningen av lånevillkoren åsyftas att bereda ökade lånemöjligheter för det minsta tonnaget men kapitaltillgången redan nu betydligt understiger föreliggande behov, tala enligt utskottets mening starka skäl för ökad medelsanvisning. Utskottet tillstyrker därför det motionsvis framförda yrkandet om att anslaget uppföres med 5 000 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 297 och II: 241, till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.»

2) av herr *Malmborg*.